

Z a t w e e f c h u A w i s e s.

Nr. II. Zettortdeenâ 13tâ Merz 1841.

Wez's stahst's, bet derrigs par mah-
zibu dascheem.

(Stattees Nr. 10. Beigums.)

III.

Kahdâ beenâ graf's Winschgau saluhdse fa-
wus draugus us wilku jakti, fo sawam weefim
par gohdu istaisija, bet pats ne warreja lihds
eet, jo flimmiba to speede mahjâ palikt. Tatschu
grafam Greifenstein schi luste lohti patikke, jo
tê winsch us kahdu azzu-mirkli sawas ruhpes
warreja aisimirst. Winsch taggad mas fo reh-
kinaja par sawu dsihwibu un gahje drohschi ka-
traï breefinai pretti. Par to winna beedri
lohti brihnojahs un to flaweja. Weens no teem
jakt's-beedreem wehl tâ fazzija: „Zuhs effat
tahds pats drohschi firdigs meddineeks, kâ tas
falna fainneeks.“

„Kas tad tas tahds falna fainneeks irr?“
graf's waizaja.

Beedris atbilbeja: „Tas irr gan sawads
wihrs, winsch nekahdas dahwanas ne pee-
neim, bet wilkus ween meddi few un sawai
fewai par barribu. Winsch tēpat klints kal-
nōs dsihwo un behg kâ sakkis, kad kahdu zilwe-
ku eerauga.“

„Woi tu to zellu sinni, fur pee wiina warr
peetikt,“ waizaja graf's Greifenstein sawu bee-
dri, „man nudeen luste sawu meisteri redseht.“
Beedris atbilbeja: „Wai Deewin: fur juns
prahts! tur jarahpjahs pahr kalnu gallineem
un jalohda par besdibbena pekleh. Luhdsams
atmettat tahdas dohmas.“

Bet graf's Greifenstein pastahweja pee sawa
wahrda, nehme kahdus beedrus lihds un lihde
pa to beesu meschu, fur wehl nekahds tschetr-
kahjains dsihwneeks ne bij gahjis un fur tik ar
mohkahm ween zilweks warreja zauri tikt.

Tâ tee lohdaja labbu brihdi aiskussufchi pa
falneem un allahm, famehr us weenreis wad-
dōns grafam peesauze: „Luhl, tē appaksch schi
falna galla irr ta alla, kad juns patihk, tad
kahpeet tur semmē weens pats; jo kad meh's
wiffi tur nokahptu, tad winsch behgtu un pa-
slebytohs, un ta alla irr deesgan plascha.“ —

Tad nu kahpe graf's Greifenstein weens pats
ittin kluffinam un tik fo bijs nokahpis, raug tē
arri isbihdamees eeraudsija wihru, kas wifs-
pahri ar wilku ahdahm bij apgehrbees. Tas
breesmigi winnu usflattija, — un kas tas bija?
Bija tas pats brunneeks Abdelberts no Ribur-
ges, fo winsch jaw tik ilgu laiku walti meflejis;
tas winnu eeraudsijis un pasinnis, isfauze:
„Woi nu weenreis muhs atraddeet? Woi nu
buhfim juns rohka, ka warrat atreebtees zil
un kâ patihk? — Nu, lai arri tâ noteek! meh's
paschi to wehlam, ka weenreis buhtu gals muhsu
behdahm. Redseet sawu behrnu!“ Un to faz-
zjis winsch ar rohku rahdija us wahja idel-
dejuscha seewischka, kas allas faktâ sehdeja
wilka faulu graufdama. Winna, no isbai-
lehni un truhkuma nomohzita, bij palikkuse
wahja un winnas draugs to patlabban bij is-
weddis pee gaismas, lai mihla pawaffaras sau-
lite to drufzin spirdsinatu. Ak, kâ tas graf's
fatruhkahs winnu eeraudsidams, jo ta bij glu-
schi nonihkuse un bahla kâ nahwe, un kad nu
wehl eeraudsija winnas flehpi wahju sibdamu
behrninu, tad wiina firds saplakke; beesas affa-
ras birre pahr wiina waigu un drebbedams
winsch teem fohlija peedohschanu un sawu
fwehtibu flah. Azzu-mirkli winsch uskahpe
pee saweem beedreem un litte zil ahtri ween
spehjams, sagahdaht tahdas leetas, ka to wah-
ju warroht aisnest us pilli. — Ak zil preezigs
palikke Abdelbert no Riburges, zil karsti winsch

Deewam pateize par tik brihnischku glahbschachu! Winsch aismirfe wiffas pahrzeestas breefmas un pee kahjahm krisdams fawu tehwozi skuhpstija, kas pats ais leela preeka ne spehje runnah. — To gan katriis warr fapraft, kas irr juttis, zit tohti tas firdi pahnnem, kad pehz behdu-nakts preeka = faule atspihd. — Slimneeki tikke lehni aisnesti us Tiroles grafa pilli, kur tee pa to jauku waffaru pilnam atspirge un sweifi wesseli baggatu ruddeni apfweize. — Af kahds preeks bija wezzam Tiroles grafam, kad schee jauni draugi winna pilli aishahze! Winsch luhdse fawu draugu, to grafu Greifenstein, lai schohs fawus behrnus atstahjoht winnam, ka winsch fawas atlikkufchas deenas ar teem kohpa preezigi warretu pawaddiht. Un kad winnam pascham behrni ne bija, un ne bija arri nelahds zits ihstens mantineeks, tad winsch to brunneeku Adelbertu no Riburges peenehme par fawu behlu ar pascha keisara sinu.

IV.

Pa tam un bes kaweschanas wezzais grafu Greifenstein bij wehsti suhtijis us fawu pilli, to wezzu Bonifaziu no zeetuma atfwabbi-naht. Bet tas atbildeja: „Es esmu ikdeenas fawu firdi pahrmeklejis un arween jo dsillakti atsunis, ka esmu noseedsees; tadeht arri ne warru iseet no fawa zeetuma pirmak, kamehr to peedohschanu dsirdu is paschas ta no mannis apbehdinata tehwa muttes un kas pats manni schè eelizzis.“ — Tad nu steidsehs grafu pats us mahjahm un pee zeetuma durwim peestahjees, fauze: „Nahzeet ahra, wezzais tehws, un dsihwojeet atkal par jaunu pee muuns. Es esmu fawus behrnus atraddis un peedohdu jums un winneem. Ja es juhfu padohmam buhtu klaukijis, tad ne buhtu ne mannim, ne jums, nei arri winneem tahs behdas usnahkufchas.“ Kad nu wezzais, pehdigi nowahrdsinatais Bonifazius atkal pee faules gaischuma isnahze, tad kritte grafu Greifenstein pee semmes un ka no sibbena nosperts us weetas bija noht; prohti, tai pascha weeta, kur winsch sewim Deewa soh-dibu bij nowehlejis, kad faweem behrneem un

Bonifazium winnu noseegumu peedohschohht. Taggad ais leela preeka winsch fawus wahrdus bij aismirfis, bet Deewam tee bija peeminna.

Bonifazius nu aishahje us klosteri pee fawa wezza drauga Jeroninus un tur ihfu laifu wehl dsihwoja Deewu peeluhgdams. Adelberts ar fawu draudseni arri winnu apmekleja, winnam no firds pateize par wissu labbu un wehl weenreis swehtifschanu no winna isluhdshahs. Bonifazius to darrija un beidsht winnus wehl ta pamahzija: „Behrni, fargajetees firdi apzeetinahht prett faweem behrneem un schohs lai Deews pasarga to darriht, kas jums pretti. Un mehhs lai pasemmojamees appafsch Deewa warrenas rohkas, winnu peeluhdsam un winnam pateizam, ka winsch muhs par muhsu nedarbeem gan gruhti pahmahzija, bet tomehr atkal schehlojis un preeka deenas dewis redseht.“ —

Adelberts un Adeleide firsnigi apraudaja fawu tehwu, tik to labbu ween peeminnedami, ko tas scheem bija darrijis. — Winni palikke dsihwoht pee Tiroles grafa un kad schis 1089ta gadda mirre, tad Adelberts to waldischanu usnehme. — Sawam ohtram behlam winsch atdewe grafa Greifenstein pilli, bet pats te par paleekamu waldneeku palikke. Winna pehznahkami bija tik warreni, ka tee no keisaru un keh-ninu pillim sew gaspaschas prezzeja un fawas meitas atkal keisareem un kehneem isdewe. Schi ziltis eeksch Tiroles semmes ismirre 1363schâ gadda un ta pils ar wissu semmi peekritte Gesteikeru keisaram. Tomehr winna ohtra behla grafa Greifenstein pehznahkami wehl scho baltu deenu lainnigi dsihwo. Turpat arri kappenehs gult muhsu mihta pahra kauli, ko us winnu paschu gribbeschamu tur aishwedde un glabhaja.

H. L.

. Mel. Hell! Alexander, Hell!

I.

Deews, ukturr dsimtsklu! Muhs' mihtu waldneeku Lai ukturr Deews! —

Deewß, Kungß, tew flawejam!
Deewß, Kungß, tew peefauzam:
Dohd laim' un preekus tam,
Kaß muhß aistahw.

2.

Winnam atspirdfint,
Deewß, wianna dwehßelli!
Eßfi tam gans.
Leez to uß sahlainahm
Taisnibas gannibahm,
Des wiffahm flummibahm
Gannitees, Kungß!

3.

Veeliej, Kungß, baggati
Tam preezas bifferi!
Gausini to!
Lai itt kâ wihna = stahßß,
Up pilli stahdinahtß!
Kupli paaudfinahtß,
Laulahtß draugß tam!

4.

Dohd, Kungß, ka behnini,
Kâ eljed farrini,
Up galbu tam!
Kungß, tawâ mihlibâ
Wezzaku lihgfimibâ!
Ehboles gohdibâ,
Lai fchee tam aug!

5.

Lâ swehti tehwißchi,
Kungß, mihlu Ehdo!
Swehti tã muhß! —
Echi tawa swehtiba,
Ir kalndß redßeta,
Ir leiãß flaweta,
Darbu lai fchier.

Ehboles Kahrlis.

Fremdwörter und Angabe der richtigen Betonung und Aussprache, nebst einem Verzeichnisse der unregelmäßigen Zeitwörter von F. A. Weber.

Arri Bahzeefchi, ne wehl Latweefchi pee tam missejahß kahdu artikeli katram grunßß-wahrdam liß preekschâ un pehz lißkumeem rißtigu artikeli atrast irr tohti grubta leeta; scheid katram grunßß-wahrdam artikeliß, genetiws un plurals irr peelikßß flahß; irr isfazihßß, kaß katrs wahrds irr un pee laika-wahrdeem woi taß laika-wahrds pagahjuschâ laikâ irr faleekams ar feyn jeb ar haben; tapat atkal pee teen wahrdeem kaß no sweßchahm wallobahm wahzu wallobâ eenemti, irr peelikßß flahß, kâ tee wahrdi lassami. Pee wisseem wahrdeem irr ar sihmehm parahdihtß, kurras silbes garras un kurras ihßas un uß kurre katru silbu atkal balßß nospeeschama jeb uß kurre silbu tohne gult wirßi. Scho grahmatu warr dabbuht pirkt pee grahmatu pahrdeweja Lukas Zelgawâ; wianna maksa neeßeeta 150 Kap fudr.

Teefas fluddinafchanas.

No Dohbeles pagasta teefas tohp wißfi parrabu dea weji, ta lihßßschinniga Tschutschumuischas (Debelgunde) fainneeka Nabbadfinu Unfa Libbet, kaß sa was mahjas nespeßschanas un magafihnes-parrabu dehl patß atdewiß, ußaizinati, feschu neddelu starpâ, prohti lihßß 12tu April f. g., scheid peeteiktees un sagaidiht to teefa pehz lißkumeem spreedißß, ar to pamaßschanu, ka pehz fchi termina neweens waisß ne taps klaußihßß. Dohbeles pagasta teefa, tai imâ März 1841.

††† Dreimann, peeschedetaß.
(Nr. 104.) Ludwig Ewertß, pagasta teefas fchrihw.

S i n n a s t o h l m e i s t e r e e m.

Stohlmeistari, kaß Wahzu wallobu mahß un arri no wahzu wallobas lißkumeem fo proht, labbi barrißß fewim scho grahmatu pirktees:

Kritisch erklärendes Handwörterbuch der deutschen Sprache mit Hinzufügung der gewöhnlichsten in der Umgangssprache vorkommenden

No Wirses: Ferrendes pagasta teefas tohp sinnamu barrihtß, ka 3schâ Webruar f. g. tai pee Wirsesmuischas peederrißgâ fudmallu-frohgâ, weens balßß (Himmelißß) wezzigß firgß peeklihßß. Kaß, kam schiß firgß peederretu, tohp ußaizinahtß, fchetru neddelu starpâ, no appalschraßßitas deenas, ar labbahm parahdißchannahm, ka taß firgß winnam peederr, scheid peeteiktees, un prett barroßchanas un fluddinafchaß.

nas atlibdsinafchanu fawu firgu prettim nemt, zittabi to paschu pagasta lahdei par labbu wairalsohlitajam uhrupé pahrdohs. Birses-Zerrendes pagasta teefa, 17tâ Webruar 1841. 1
 (Z. S.) ††† Walt Lehe, pagasta wezzakais.
 (Nr. 9.) E. W. Johnson, pagasta teefas srihwewis.

Wiffi tee, kam lahbas taisnas prassifchanas buhtu pee ta klausibas nespehziabas deht no mahjahm islikta Jelawas fainneeka L. schenu Utte Grünbert, pahre kurra mantu parradu deht konurse spreesta, tohp no Jelawas pagasta teefas usaizinati, diwu mehneschu starpâ, prohti libds 14tu April f. g., pee schihs teefas peeteiltees; jo wehlat neweenu wairs ne klausihš. Grendesches-Jelawas teefas nammâ, 17tâ Webruar 1841. 2
 (Z. S.) Otto Koch, pagasta wezzakais.
 (Nr. 124.) Kollegien-Registrators E. Schwald, pagasta teefas srihw.

No Bultkaisches (Fockenhof) pagasta teefas tohp wiffi tee, kam taisnas parrabu prassifchanas buhtu, pee ta libdschinniga fainneeka Samuel Saulwitz no Sauliht-Dehlinu mahjahm usaizinati, 23schâ April f. g. pee schihs pagasta teefas peeteiltees, ar to pa mahjischanu, ta tohs, tas ne peeteiltees, wehlat

wairs ne klausihš. Bultkaisches pagasta teefa, 15tâ Webruar 1841. 2
 (Z. S.) Hans Steffani, peeschbetais.
 (Nr. 75.) W. Berschnewitz, pagasta teefas srihw.

Zittas fluddinafchanas.
 Lindermuishâ ir ta mohdereschana no nahkofcheem Jahneem, un tai pagastâ weenas mahjas tubliht us nohmu dabbujamas. Kam patiktu schihs weetas us-nemt, lai ar ustizamu drohschibu pee muishaswaldischanas peeteizahs. 2

Lee pee Leel-Behrses peederrigi frohgi, Meistrins un Starpes-frohgs, pee ta leeljetka kas no Dohbeles pahre Jhlesmuishu us Kuldigu weod, un pee kurreem lauki un plawas peederr, tiks no Jahneem 1841 us arrenti isdohhti. Kam patiktu schohs frohgus us arrenti nemt, tohp usaizinati, 15tâ Merz f. g. preesch pufsbeneas Leel-Behrsesmuishâ ar labbahm apgalwoschanahm peeteiltees.

Wiffus tohs, kas man to kihlâ dewuschti, jeb kas man bes kihlahm parradâ, es zaur scho usaizinaju, 6 neddelu starpâ, no appalschraftstas deenas sawus parradus atlibdsinaht un sawus kihlus prett aismakfaschanu, fo tee man wainigi, prettim nemt; ja tas ne notiks, tad es zaur teefas spehku paligu mekleschu. Kandawas meestâ, 26tâ Webruar 1841. 3
 Benjamin Behr.

Naudas, labbibas un prezzu tirgus us plazzi. Ribgâ, tanni 3schâ Merz 1841.

	Sudraba			Sudraba	
	Rb.	Kv.		Rb.	Kv.
I jauns dahlberis . . . . . gelbeja	1	33	I pohds kannepu . . . . . tappe malkshts ar	—	90
I puhes rudsu . . . . . tappe malkshts ar	1	80	I — limu labbakas surtes	—	2
I — kweeschu . . . . . — —	3	50	I — — sliktakas surtes	—	1
I — meeschu . . . . . — —	1	20	I — tabaka . . . . . — —	—	65
I — meeschu = putrainu	—	1	I — bselses . . . . . — —	—	75
I — ausu . . . . . — —	—	90	I — sweesta . . . . . — —	3	—
I — kweeschu = miltu	4	—	I muzza silku, preeschu muzza	8	—
I — bihdeletu rudsu = miltu	2	50	I — — wihkschnu muzza	8	25
I — rupju rudju = miltu	1	80	I — farkanas sables	7	—
I — firnu . . . . . — —	1	60	I — rupjas leddainas sables	6	—
I — limu = sehklas . . . . . — —	2	50	I — rupjas baltas sables	4	50
I — kannepu = sehklas . . . . . — —	1	60	I — smalkas sables . . . . . — —	4	30
I — timuneku . . . . . — —	5	—			

W r i h w b r i f f e h t.

No juhrmaalas gubernementu augstas waldischanas puffed: Waldischanas-rahts H. Weitler.
 No. 100.